

AMASYA MERKEZ İLÇE JANDARMA KOMUTANLIĞI NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:

2024/32

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 18/7/2024 tarih ve 2024/680 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ.....	1
II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	2
A. Merkez İlçe Jandarma Komutanlığı.....	2
III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	7
A. Değerlendirme.....	7
B. Tavsiyeler.....	7
1. Merkez İlçe Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler.....	7
2. Amasya Cumhuriyet Başsavcılığına Yönelik Tavsiye.....	9

KISALTMALAR

AİÖK	: Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	: Birleşmiş Milletler
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
cm	: Santimetre
m²	: Metrekare
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	: Paragraf
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesi, somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişilerin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/11/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde de *“Gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözaltına alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözaltına alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği”* hükme bağlanmıştır.

5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesine göre

nezarethaneler; “*şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri*” ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda; özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 21/2/2024 tarihinde Amasya Merkez İlçe Jandarma Komutanlığı¹ Nezarethanelerine **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu Üyesi ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ... ile Uzman Psikolog ... yer almıştır.

8. Ziyaret, Amasya Merkez İlçe Jandarma Komutanlığı yetkilileri ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK’in UÖM görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış, Komutanlık ve faaliyetleri ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından Heyet, Komutanlığa bağlı nezarethaneleri incelemiştir. Ziyaret sırasında nezarethanelerde tutulan² olmadığı görülmüştür. Ziyaret, Komutanlık yetkilileri ile yapılan son görüşmede Heyetin gözlem ve tespitlerinin iletilmesiyle sonlandırılmıştır.

9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu’nun 8/2/2024 tarihli ve 2024/230 sayılı kararı ve Başkanlık makamının 15/2/2024 tarihli ve 33223 sayılı oluruna istinaden 21/2/2024 tarihinde Amasya Merkez İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Merkez İlçe Jandarma Komutanlığı

10. Amasya şehir merkezine 2 kilometre uzaklıkta bulunan Komutanlık hizmet binası 28/5/1993 yılında açılmıştır.

11. Hizmet binası girişinde, engelli bireylerin erişimini sağlayacak şekilde engelli rampası bulunmamaktadır. Ayrıca bodrum katta konumlandırılan nezarethane odalarına

¹ Bundan sonra Komutanlık olarak ifade edilecektir.

² Nezarethanelerde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca “*tutulan*” ifadesi kullanılacaktır.

yalnızca merdiven aracılığıyla erişim mümkün olup bina içerisinde asansör ve engelli rampası bulunmamaktadır.

12. Ziyaret tarihinde nezarethanede tutulan bulunmamaktadır. Personelle yapılan görüşmede ayda ortalama 2 veya 3 defa gözaltı olduğu, çocuk tutulan olmadığı, yabancı kişilerin gözaltına alınmasını gerektiren bir durum olduğunda Komutanlık bünyesindeki nezarethanelere alınmadıkları ve işlemleri yapılmak üzere doğrudan Amasya İl Göç İdaresi Müdürlüğüne gönderildikleri öğrenilmiştir.

13. Komutanlık bünyesinde toplam 4 kişi kapasiteli 2 nezarethane odası bulunmaktadır. Odalardan ilkinin 400×330 cm en ve boy ile 300 cm yüksekliğe; diğer odanın ise 450×290 cm en ve boy ile 300 cm yüksekliğe sahip olduğu görülmüş; odaların boyutlarının ulusal ve uluslararası standartlara uygun olduğu anlaşılmıştır.³

14. Nezarethane odalarının hangi cinsiyet için kullanılmakta olduğunu gösteren herhangi bir ibare ya da tabelanın bulunmadığı görülmüştür.

15. Bina genelinde ısıtma yakıt olarak doğalgaz kullanılan kalorifer sistemi aracılığıyla sağlanmaktadır. Nezarethane odalarının hemen dışına birer tane kalorifer peteğinin konumlandırıldığı ve ziyaret tarihinde kalorifer peteklerinin çalıştığı görülmüştür.

16. Her bir nezarethane odasında yere sabitlenmiş; siyah renkli vinleks ile kaplı, silinebilir sünger mevcut olan 2 adet yatma/oturma alanı bulunmaktadır.⁴

17. Tutulanların kendilerine zarar vermelerini engellemek için kenarlıkları sökülmüş şekilde temiz battaniyelerin olduğu ancak yastık olmadığı görülmüştür.

18. İbadet için seccade ve diğer eşyaların olmadığı görülmüş ancak talep halinde personel tarafından seccade verildiği ifade edilmiştir.

³ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, (AİÖK) Standartları, Nezarethane, CPT/Inf (92) 3, para.43: “Bir polis hücre (veya bir başka tür gözaltındaki kişinin / mahkûmun kalacağı yer) için makul büyüklüğün ne olduğu zor bir sorudur. Böyle bir değerlendirme yaparken göz önünde bulundurulması gereken birçok faktör vardır. Ancak CPT heyetleri bu konuda genel kuralları belirleme ihtiyacı hissetmişlerdir. Birkaç saatten daha uzun süreli kalışlar için tek kişilik polis hücrelerinin değerlendirilmesinde halen kullanılan (asgari standart değil, arzu edilen düzey olarak görülen) kriterler şunlardır: 7 metrekaare civarında, duvarlar arasında 2 metre veya daha çok, tavan ve taban arasında 2.5 metre mesafe olan yerler.”

Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin “Nezarethane ve ifade alma odası” başlıklı 25'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; “Nezarethaneler en az 7 metrekaare genişliğinde, 2,5 metre yüksekliğinde ve duvarlar arasında en az 2 metre mesafe olacak şekilde düzenlenir. Yeterli doğal ışıklandırma ve havalandırma imkânları sağlanır. Ancak, şüpheli sayısının çokluğu sebebiyle nezarethane imkânlarının yetersiz olması durumunda, nezarethaneler için öngörülen fizikî şartlara sahip başka yerler de kullanılabilir.”

⁴ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin “Nezarethane ve ifade alma odası” başlıklı 25'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre; “Nezarethanelerde gözaltına alınan kişilerin yatmaları ve oturmaları için yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulundurulur.”

19. Tuvalet ve lavabo bölümü nezarethane odalarının içinde yer almakta olup yarım duvar ve yarım kapı ile yatma/oturma alanından ayrılmıştır. Alaturka tarzda olan tuvaletlerin sifon kısımlarının söküldüğü ve tuvalet temizliğinin yalnızca maşrapa ile yapılabildiği ve engelli bireylerin kullanımı için tutunma barı olmadığı görülmüştür. Tuvalette tuvalet kâğıdının bulunduğu ancak sabun veya sıvı sabun bulunmadığı görülmüştür. Konuya ilişkin görevli personel tarafından hijyen malzemelerinin tutulan olduğunda şahsa özel şekilde verildiği ifade edilmiştir.

20. Nezarethane odalarında bulunan tuvalet ve lavaboların temiz olmadığı, hijyen açısından uygun olmadığı görülmüştür. Nezarethane genelinde ayrıca temizlik personelinin bulunmadığı, nezarethane odalarının her tutulunun ayrılmasından sonra bizzat Komutanlıkta çalışan personel tarafından temizlendiği ayrıca günlük olarak da Destek Bölümünde görevli askerler tarafından temizlendiği bilgisi verilmiştir.

21. Nezarethane odalarının içinde veya dışında tutulanların duş alabileceği herhangi bir yer bulunmadığı görülmüştür.

22. Nezarethane odalarında bulunan musluklardan akan suyun içilebilir olduğuna dair bilgilendirici bir yazının mevcut olduğu görülmüştür.

23. Nezarethane odalarında pille çalışan acil çağrı butonları bulunmaktadır. Ziyaret Heyeti tarafından test edilen butonların çalıştığı ancak duvar içine gömülü olmadığı ve pillerin tutulanlar tarafından da çıkartılabileceği anlaşılmıştır. Ayrıca Komutanlık İdaresi nezarethane tutulanları karşıdan görebilecek şekilde 24 saat esasına göre nöbetçi personel görevlendirildiğini ifade etmiştir.

24. Ziyaret esnasında incelenen belgelerden; Jandarma Genel Komutanlığı Denetleme ve Değerlendirme Başkanlığının farklı illere gerçekleştirdiği nezarethane denetimleri sonucunda “Nezarethane gözaltına alınan kişilerin kendilerine zarar vermeleri veya kaza geçirmeleri durumunda nezarethane nöbetçisinin tek başına doğrudan nezarethane içerisine girerek müdahalede bulunmasının güvenlik açısından sakıncalı bir durum yaratabileceği göz önüne alınarak bu gibi durumlarda nöbetçinin bulunduğu yere de acil yardım butonu konulması” yönünde Komutanlığa tavsiyede bulunduğu bilgisi edinilmiştir. Söz konusu tavsiye ve tavsiye kapsamında hayata geçirilen tedbirler⁵ Ziyaret Heyeti tarafından da iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.

⁵ Jandarma Genel Komutanlığı tarafından Türkiye genelindeki jandarma nezarethanelerine; “Nezarethane Nöbetçisi Acil Yardım Butonu” temin edilmesi, Acil Yardım Butonu cihazını ve nezarethane nöbetçisini 24 saat gösteren kamera açısı içerisinde bulunması ve çağrı sesinin personel tarafından sorunsuz duyulabilmesi; cihazın üstüne “Nezarethane Nöbetçisi Acil Yardım Butonu” şeklinde tanıtım yazısı yazılması; nezarethane nöbetçilerine acil durumlarda bu butonu kullanabileceği hususunun tebliğ edilmesi ve çağrı cihazının bulunduğu yerdeki görevli

25. Nezarethane girişinde 20 m uzunluğunda yangın hortumu ve yangın söndürme tüpü olduğu görülmüştür.

26. Nezarethanelerin yanındaki odalarda depo ve askeri mühimmat (silahlık) odası olduğu görülmüştür. Silahlığın hemen yanında, tutulanların üzerinden çıkan eşyaları muhafaza etmek amacıyla kullanılan 6 adet kilitlenebilir emanet dolabı bulunmaktadır.

27. Komutanlık bünyesinde tutulanların yemek ihtiyacının karşılanması amacıyla ihale yöntemiyle bir firma ile anlaşıldığı, tutulan olması halinde sabah, öğle ve akşam olmak üzere 3 öğün yemeğinin buradan karşılandığı ifade edilmiştir.

28. Merkez İlçe Jandarma Komutanlığı binasının hastanelere yakın olduğu anlaşılmış; acil durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezinin aranması halinde ambulansın 3-4 dakika içerisinde Komutanlığa ulaştığı bilgisi edinilmiştir.

29. Tutulanların ilaç kullanmasını gerektiren bir durum olduğunda düzenli ilaç kullanıp da ilacı yanında olanların ilaçlarının birer doz olacak şekilde kendilerine verildiği veya yakınları tarafından getirildiği; diğer durumlarda ise savcılık talimatıyla hareket edildiği ifade edilmiştir.

30. Komutanlık genelinde 6 adet güvenlik kamerası bulunduğu, bunlardan 2 tanesinin nezarethane odalarının içini görüntülediği tespit edilmiştir. Nezarethanelerin girişinde “*Nezarethane kamera ile kontrol edilmektedir.*” yazısı mevcuttur. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede nezarethane odalarını gösterir kameraların kör nokta kalmayacak şekilde odaların içini görüntülediği ayrıca odaların içerisinde bulunan tuvalet alanlarının kameralarca görüntülenmediği tespit edilmiştir.

31. Kamera kayıtlarının geçmişe dönük 1 ay süre ile saklandığı; nezarethane odalarında tutulanların kaldığı zaman dilimlerine ait görüntülerin de 1 yıl süre ile ayrıca muhafaza edildiği bilgisi paylaşılmıştır. Ziyaret Heyeti tarafından kamera kaydı görüntülerinin izlenmesi neticesinde 1 ay süre ile geriye yönelik izleme yapılabildiği görülmüştür.

32. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter’de ziyaret tarihinden geriye doğru yapılan incelemede, nezarethanede en son 15/2/2024 tarihinde bir kişinin tutulduğu tespit edilmiş; söz konusu gözetim işlemine ilişkin kamera kaydı izlenmesi yapılmıştır. 14/2/2024 tarihinde, saat 23.00’da nezarethaneye konulan ve ertesi gün 09:00’da nezarethaneden çıkarılan tutulana; gerek kamera kayıtlarından gerekse 15/2/2024 tarihli işare tutanağından 14/2/2024 tarihinde 1 akşam öğünü ile 15/2/2024 tarihinde 1 sabah öğünü olmak üzere toplam 2 öğün yemek verildiği görülmüştür.

personelin görev talimatına bu hususu içerir madde eklenmesi yönünde talimat verildiğine ilişkin resmi belgeler incelenmiş, gerekli tedbirlerin alınmaya başlandığı öğrenilmiştir.

33. Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter'in düzenli tutulduğu görülmüştür. Defterin 2023 yılı içerisinde 28/4/2023 ve 2/10/2023 tarihlerinde olmak üzere 2 defa Cumhuriyet Savcısı tarafından kontrol edildiği ve son kontrolün de 2/10/2023 tarihli olduğu görülmüştür. Cumhuriyet Savcısının kontrolü yalnızca "Görüldü" şeklinde olup herhangi bir sonuç içermemektedir.

34. Komutanlıkta müstakil avukat görüşme ve ifade alma odası olmadığı görülmüştür. Bina girişinde yer alan ve 2 astsubayın odası olan kamerasız bir odanın; avukat görüşme odası, ifade alma odası ve üst arama odası olarak kullanıldığı ifade edilmiştir. Tutulanlar avukatla görüşeceği esnada personelin odadan çıktığı belirtilmiştir.

35. Nezarethanenin girişinde Nezarethane Talimatnamesi⁶ ile Türkçe, İngilizce, Arapça, Rusça, Fransızca ve Almanca olmak üzere toplam 6 dilde Yakalama ve Gözaltına Alma Tutanağı ile Şüpheli ve Sanık Hakları Formu olduğu görülmüştür.⁷

36. Ziyaret tarihinde Komutanlıkta 109 personelin görev yaptığı; 2 kadın personelin de nezarethanede kadın tutulan olması ihtimaline karşı dönüşümlü olarak sürekli Komutanlıkta olduğu ifade edilmiş; Komutanlıkta bulunan kadın personel ile görüşme sağlanmıştır.

37. Kurulması planlanan Düzensiz Göçmen Ön Kabul ve Sevk Merkezleri (GÖKSEM) için 4 jandarma ve emniyet personelinin görevlendirileceği ve Amasya İl Göç İdaresi Müdürlüğüne bildirileceği belirtilmiştir.

38. Personel hizmet içi eğitim müfredatında, "*Hassas gruplara mensup bireylerle iletişim*" ile "*Birleşmiş Milletler (BM) 'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü)*" dâhil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının olmadığı anlaşılmıştır.

39. Asayiş Tim Komutanlığı bünyesindeki tüm personelin ilk yardım eğitimi aldığı ve eğitimin 3 ayda bir yinlendiği bilgisi verilmiştir.

40. Ziyaret Heyetiyle paylaşılan 17/12/2021 tarihli yazıdan; Amasya İl Jandarma Komutanlığı emrinde görevli tüm personelin, Cumhurbaşkanlığı Uzaktan Eğitim Kapısı

⁶ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin 25/5 maddesi: "Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır."

⁷ AİÖK Standartları, Nezarethanelerde CPT standartlarının uygulanmasına ilişkin gelişmeler, CPT/Inf (2002) 15, para. 44; "Özgürlüğü kısıtlanmış kişilerin hakları, bu kişiler söz konusu hakları bilmediği sürece pek bir değer taşımamaktadır. Bu nedenle polis nezaretine alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde hakları konusunda sarıh olarak bilgi verilmesi şarttır. Bunun gerçekleşmesini sağlamak için, polis tarafından gözaltına alınan kişilere, söz konusu hakları açık bir biçimde belirten bir form nezaretlerinin başında sistematik olarak verilmelidir. Ayrıca söz konusu kişilerden, hakları konusunda bilgilendirildiklerine dair bir ifadeyi imzalamaları da istenmelidir."

üzerinden verilen “İnsan Hakları Eğitimleri”ne katılım sağladığı ve eğitimleri tamamladığı öğrenilmiştir.

41. Amasya İl İnsan Hakları Kurulu tarafından Komutanlık bünyesindeki nezarethanelere 16/9/2022 ve 9/5/2023 tarihlerinde olmak üzere 2 ziyaret gerçekleştirildiği bilgisi edinilmiştir.

42. Komutanlık İdaresi ile yapılan görüşmede mevcut hizmet binasının 18/3/2018 tarihli ve 30364 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği’ne uygun olmaması sebebiyle yıkılacağı, yapımı devam eden yeni hizmet binasının ise 7/6/2024 tarihinde hizmete açılacağı ifade edilmiş ve bu yöndeki resmi belgeler incelenmiştir. İdare tarafından inşaatı devam eden nezarethane binasının fiziksel koşullarının uluslararası standartlara ve Kurumumuzun ziyarete ilişkin raporda Merkez İdaresine yönelik tavsiyelerine uygun olarak tamamlanacağı aktarılmıştır.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

43. TİHEK’in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Komutanlık tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümler ile gerekli bilgi ve belgelere erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Komutanlık personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

44. Nezarethane Nöbetçisi Acil Yardım Butonu uygulamasının hayata geçirilmesi konusunda atılan adımlar Ziyaret Heyeti tarafından iyi uygulama örneği olarak değerlendirilmiştir.

B. Tavsiyeler

1. Merkez İlçe Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

45. “Türk Standartları Enstitüsü Engelliler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gereklere” başlıklı 9111 standartları uyarınca, bodrum katta

konumlandırılan nezarethane odalarına erişim için engelli bireylerin kullanımına uygun asansör ve engelli rampası yapılması,⁸

46. Nezarethane odalarının girişinde odaların hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten işaret ve tabelaların asılması,

47. Tutulanlara dinlenmeleri sırasında kullanmaları için yastık temin edilmesi,

48. Nezarethane Nöbetçisi Acil Durum Butonunun uygun bir yere yerleştirilmesi,

49. Nezarethanelerde tutulanların talep etmeleri halinde temiz ve tek kullanımlık seccade verilmesi,

50. Nezarethanelerde engelli bireylere uygun banyo, tuvalet ve lavabonun bulunmadığı göz önüne alınarak engelli bireylerin kullanımına uygun makul düzenleme⁹ gerçekleştirilmesi,

51. Nezarethane tuvalet ve lavabolarında her zaman hijyen malzemeleri bulundurulması,

52. Nezarethane odalarında, lavabo ve tuvaletlerde hijyen kurallarına uygun olacak şekilde düzenli olarak temizliğin¹⁰ sağlanması, özellikle lavabo ve tuvaletler olmak üzere nezarethane genel temizliğinin düzenli olarak yapılması.

53. Nezarethane odalarında uygun bir alanın tutulanların banyo yapabilmesi için kullanılabilir hale getirilmesi,¹¹

54. Acil çağrı butonunun, tutulanların kendilerine zarar vermemesi adına duvara gömülü bir biçimde düzenlenmesi,

55. Askeri mühimmat odasının nezarethanelerden ayrı bir alana taşınması,

56. Müstakil avukat görüşme odası ve ifade alma odası oluşturulması,¹²

57. Personelin hizmet içi eğitim müfredatına, insan hakları, “Hassas gruplara mensup bireylerle iletişim” ile “BM’nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İstanbul Protokolü İçin El

⁸ BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: “*Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.*”

⁹ 7/7/2005 tarihli ve 25868 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun madde 3/1/j: “*Makul düzenleme; engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri ifade eder.*”

¹⁰ AİÖK Standartları, CPT/Inf/ (2002)15-part, para. 42. “*Nezaretteki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır.*”

Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nin “*Nezarethane ve ifade alma odası*” başlıklı 25’inci maddesine göre; “*Tuvalet, banyo ve temizlik ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli tedbirler alınır.*”

¹¹ AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002)7-part, para. 42.

¹² Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, madde 21.

Kılavuzu (İstanbul Protokolü)” dâhil olmak üzere işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,¹³

58. İnşaatı devam eden nezarethane binasının fiziksel koşullarının ulusal ve uluslararası standartlara uygun olarak tamamlanması ayrıca Kurumumuzun tespitlerinin ve önerilerinin göz önünde bulundurulması,
hususları tavsiye edilmektedir.

2. Amasya Cumhuriyet Başsavcılığına Yönelik Tavsiye

59. Nezarethane Kayıt Defterine kayıtların 5271 sayılı CMK’nin “Gözaltı işlemlerinin denetimi” başlıklı 92’nci maddesinde ifade edildiği üzere sonuç içerecek şekilde yapılması,¹⁴
hususları tavsiye edilmektedir.

¹³ AIÖK Standartları, CPT/Inf(2002)15-part, para. 34. “Şüphelilerin sorgulanması, tatminkâr bir biçimde yapılabilmesi için özel eğitim gerektiren ve uzmanların yapması gereken bir iştir. İlk olarak ve özellikle, sorgulamanın amacının tam olarak ne olduğu kesin olarak belirlenmelidir; amaç, sorgulamayı yapan memurların gözünde suçlu olduğu varsayılan bir kişinin itiraf etmesini sağlamak değil, incelenmekte olan konu hakkında gerçekleri öğrenmek için doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmak olmalıdır. Şüphelilerin sorgulanması sırasında uygulanacak davranış kurallarının belirlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uygun eğitimi almasına ek olarak, yukarıda belirtilen amaca uymalarını çok kolaylaştıracaktır”

Avrupa Cezaevi Kuralları madde 81.4: “Bütün personelin eğitimi, uluslararası ve bölgesel insan hakları belge ve standartlarının, özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ve Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele veya Cezanın Önlenmesi Sözleşmesinin öğretilmesini ve Avrupa Cezaevi Kurallarının uygulanmasını kapsmalıdır.”

¹⁴ 5271 sayılı CMK’nin “Gözaltı işlemlerinin denetimi” başlıklı 92’nci maddesine göre; “Cumhuriyet başsavcıları veya görevlendirecekleri Cumhuriyet savcıları, adli görevlerinin gereği olarak, gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethaneleri, varsa ifade alma odalarını, bu kişilerin durumlarını, gözaltına alınma neden ve sürelerini, gözaltına alınma ile ilgili tüm kayıt ve işlemleri denetler; sonucunu Nezarethaneye Alınanlar Defterine kaydederler.”